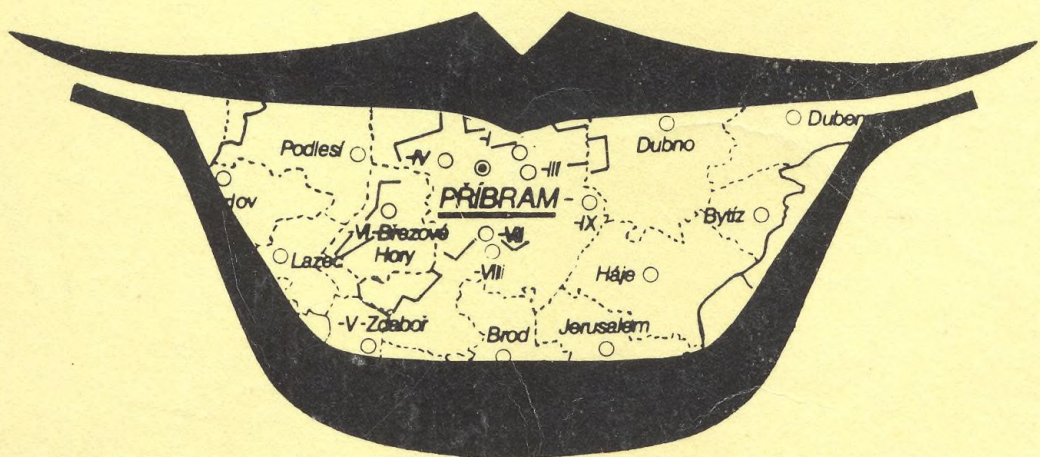

Jana Jančáková

**NÁŘEČÍ
A BĚŽNÁ
MLUVA
NA PŘÍBRAMSKU**

OBSAH

ÚVOD	13
0.1 Proces nivelizace našich nářečí — 0.2 Příbramsko jako úsek přechodu jihozápado-středočeského — 0.3.1 Regionální jazykovězeměpisný výzkum Příbramska — 0.3.2 Vymezení zkoumané oblasti — 0.3.3 Síť zkoumaných bodů — 0.3.4 Dotazník a terénní výzkum — 0.3.5 Informátoři — 0.4 Rozvržení práce a úvodní poznámky k jednotlivým částem	
I. SOUBOR CHARAKTERISTICKÝCH JAZYKOVÝCH ZNAKŮ PŘÍBRAM- SKA	19
1. HLÁSKOSLOVÍ	19
Samohlásky	19
Samohlásky krátké	19
1.1.110 Systém krátkých samohlásek	
1.1.111 Ztráta jotace po retnicích — 1.1.112 Změna 'e — a	
Samohlásky dlouhé	20
1.1.120 Systém dlouhých samohlásek	
1.1.121 Úženi é - í — 1.1.122 Vyrovnaní ve prospěch přehlásky 'ã - ie - í v sloves- ných tvarech — 1.1.123 Diftongizace ý - ej — 1.1.124 Diftongizace í - ej —	
1.1.125 é, ó — 1.1.126 Počáteční ou- — 1.1.127 Nadměrné ou	
1.1.13 Jednotlivé případy samohláskových rozdílů	24
Rozdíly v rozvržení krátkých a dlouhých samohlásek	25
1.1.140 Charakteristika rozdílů	
1.1.141 Kvantita kmenové samohlásky	25
— 1.1.1411 Substantiva: 1.1.1411.1 Maskulina — 1.1.1411.2 Feminina —	
— 1.1.1411.3 Neutra — 1.1.1412 Slovesa: 1.1.1412.1 Tvary infinitivní —	
— 1.1.1412.2 Tvary přítomné — 1.1.1413 Ostatní slovní druhy	
1.1.142 Kvantita slootovorné přípony, popř. předpony	31
1.1.143 Kvantita koncovek	31
Souhlásky	32
1.1.20 Systém souhlásek	

1.1.21 Souhláska <i>b</i> na místě starého <i>w</i> — 1.1.221 Změna <i>d - r</i> — 1.1.222 Nářeční <i>r</i> proti spisovnému <i>ř</i> — 1.1.23 <i>K</i> za <i>g</i> v slovech cizího původu — 1.1.24 Náhrada spisovného <i>k</i> hláskou <i>g</i> — 1.1.25 Slabičné <i>n</i>	
1.1.26 Jednotlivé případy souhláskových rozdílů	35
Hlásky v proudu řeči	36
1.1.30 Kritérium výběru	
Protetické a hiátové hlásky	36
1.1.311 Protetické a hiátové <i>j-</i> — 1.1.312 Protetické <i>h-</i> — 1.1.313 Protetické <i>v-</i> — 1.1.314 Ráz	
Asimilace znělosti	39
1.1.320 Asimilace párových souhlásek — 1.1.321 Asimilace ve skupině <i>sh-</i> — — 1.1.322 Změna znělosti před jedinečnými souhláskami — 1.1.323 Znělá vý- slovnost před samohláskami — 1.1.324 Změna znělosti před <i>v</i> — 1.1.325 Znělostní změny předložek před jedinečnými souhláskami	
Jihočeská disimilace ve skupinách sykavek a zubnic	40
Epentetické <i>j</i>	42
Ostatní změny vznikající v proudu řeči	42
1.1.350 Kritérium výběru	
1.1.351 Změny v místě artikulace — 1.1.352 Změny ve způsobu artikulace — — 1.1.353 Splývání souhlásek — 1.1.354 Zánik a zjednodušování souhlásek — — 1.1.355 Vsouvání souhlásek — 1.1.356 Pobočné slabiky — 1.1.357 Psycholo- gické změny	
Zvláštnosti intonační a přízvukové	46
1.1.41 Zbytky slovního přízvuku na předposlední slabice spojené s melodickým vrcholem	
1.1.42 Typ s přízvukovou příklonkou	
2. TVAROSLOVÍ	48
Substantiva	48
Maskulina	48
Životná: 1.2.111 <i>Pán, muž</i> — 1.2.112 <i>Přeceda, souce</i> — 1.2.113 <i>Jiří</i> — Neži- votná: 1.2.114 <i>Hrad, stroj</i> — 1.2.1141 Zvláštní případy	
Feminina	53
1.2.121 <i>Žena</i> — 1.2.122 <i>Núše, píseň</i> — 1.2.123 <i>Kost</i> — 1.2.1231 Zvláštní přípa- dy — 1.2.124 Přejechod mezi typy <i>kost</i> a <i>píseň</i> — 1.2.125 <i>Paři/-í</i>	
Neutra	57
1.2.131 <i>Mňesto, moře</i> — 1.2.1311 Zvláštní případy — 1.2.132 <i>Kuře</i> — 1.2.1321 Zvláštní případy — 1.2.133 <i>Staveňí</i> — 1.2.134 Substantiva cizího původu na <i>-um</i>	
Adjektiva	59
Složené sklonění	59
1.2.2110-13 <i>Mladej, mladá, mladí</i> — 1.2.2121-2 <i>Jarňí</i>	
Jmenné sklonění	62
1.2.220 Obecná charakteristika	62
1.2.221 Přídavná jména přivlastňovací — 1.2.222 Rodinná jména na <i>-oje, -ojic</i> — — 1.2.223 Jmenné tvary adjektiv	
Zájmena	65
Zájmena rodová	65
1.2.3111-3 <i>Ten, ta, to</i> — 1.2.3121-3 <i>Náš, naše</i> — 1.2.3131-3 <i>Von, vona, vono</i> — — 1.2.314 <i>Fšechen, fšechna, fšechno</i> — 1.2.3150-3 <i>Muj, moje</i>	
Zájmena bezrodá	69

Číslovky	69
Číslovky základní	69
1.2.411 <i>Jeden, jedna, jedno</i> — 1.2.412 <i>Dvá/dva, dvje</i> — 1.2.413 <i>Tři, tři</i> — 1.2.414 <i>Štíří/štiri, štiri</i>	
Číslovky řadové a druhové	70
Číslovky neurčité	70
Slovesa	70
Tvary jednoduché	70
Tvary přítomné	70
1.2.5111 Indikativ prezenta: 1.2.5111.0 Systém tvarů — 1.2.5111.1 Zvláštní případy — 1.2.5111.2 Přejchod mezi slovesy první a druhé skupiny	
1.2.5112 Imperativ	
1.2.5113 Přejchodník přítomný	
Tvary infinitivní	73
1.2.5121 Infinitiv — 1.2.5122 Participium <i>l</i> -ové — 1.2.5123 Participium <i>n</i> -ové — 1.2.5124 Substantivum verbální	
Tvary složené	75
1.2.521 Präteritum — 1.2.522 Kondicionál — 1.2.523 Pasívum	
Nepravidelná slovesa	75
3. ROZDÍLY V TVOŘENÍ SLOV	76
1.3.0 Slovo tvorné typy a soubor slovo tvorných prostředků	
A. Obecnější slovo tvorné typy	76
B. Další slovo tvorné rozdíly	77
Substantiva	77
1.3.211 Rodové rozdíly — 1.3.212 Deminutiva — 1.3.213 Rozdíly v užití přípon (1 Maskulina — 2 Feminina — 3 Neutra) — 1.3.214 Rozdíly v užití předpon — 1.3.215 Rozdíl pojmenování dvouslovných a jednoslovných — 1.3.216 Složené slova	
Adjektiva	83
Slovesa	84
1.3.231 Rozdíly v rozšíření kmenotvorných přípon — 1.3.232 Rozdíly v užití předpon — 1.3.233 Užívání frekventativ	
Příslovce	85
1.3.240 Odlišnosti od spisovného jazyka — 1.3.241 Tvoření příslovcí z adjektivního základu — 1.3.242 Tvoření komparativu	
Předložky	86
4. SYNTAKTICKÉ ODLIŠNOSTI	86
1.4.0 Ziskávání materiálu, způsob zpracování	
A. K souvětí	87
B. K jednoduché větě	88
1.4.21 Částice <i>dit</i> — 1.4.22 Otázky typu <i>Brzo-li odejdou?</i> — 1.4.23 Zvláštní případy shody přísudku s podmětem — 1.4.24 Věty s všeobecným činitelem osobním — 1.4.25 Vytýkácí, omezovací <i>než</i> — 1.4.26 Postavení příklonek	
C. K větným členům	90
5. CHARAKTERISTIKA LEXIKÁLNÍCH DIFERENCÍ	91
1.5.0 Celková charakteristika	
A. Slova celopříbramská	92

1.5.11 Slova nediferencovaná na širším Příbramsku — 1.5.12 Slova nediferencovaná na vlastním Příbramsku	
B. Lexikální diference Příbramska	93
II. JAZYKOVĚZEMĚPISNÝ ROZBOR	95
2.0 Předpoklady rozboru	
1. JEVY ZAHRNUJÍCÍ CELÉ PŘÍBRAMSKO	95
2.1.1 Znak společný českým nářečím v užším smyslu — 2.1.2 Znak společný s oblastí středočeskou (21) a jihozápadočeskou (22)	
2. JEVY PODÍLEJÍCÍ SE NA VNITŘNÍ DIFERENCIACI PŘÍBRAMSKA	98
2.2.0 Charakter příbramských izoglos	
2.2.10 Izoglosy s průběhem úhlopříčným	99
2.2.101 Způsob grafického značení přechodových stupňů — 2.2.11 Přechodový stupeň dobříšský — 2.2.12 Přechodový stupeň příbramský — 2.2.13 Přechodový stupeň březnický	
2.2.20 Izoglosy s průběhem vertikálním	100
2.2.201 Grafické značení — 2.2.21 Přechodový stupeň hořovický — 2.2.22 Přechodový stupeň příbramský — 2.2.23 Přechodový stupeň sedlčanský	
2.2.3 Kvantifikace příbramských diferencí	102
3. SOUHRNNÝ POHLED NA ZKOUMANÉ PŘECHODNÉ ÚZEMÍ	102
2.3.0 Možnosti zobrazení výsledků výzkumu	
2.3.1 Svodné izoglosy hláskoslovných a morfologických jevů	102
2.3.11 Středočeské — 2.3.12 Jihozápadočeské — 2.3.13 Souhrn hláskoslovných a morfologických izoglos střč. a jzč. jevů	
2.3.2 Souhrn izoglos jednotlivých podob	105
2.3.3 Charakter zkoumaného přechodného území — závěr	106
III. K PERSPEKTIVÁM DALŠÍHO VÝVOJE BĚŽNÉ MLUVY NA PŘÍBRAMSKU	107
3.0 Proces nivelizace	
1. MĚSTSKÁ MLUVA V PŘÍBRAMI	107
A. Ústup nářečních prvků u staré městské generace	110
B. Nivelizační proces u městské mládeže	111
2. ZÁVĚR	114
UKÁZKY SOUVISLÝCH PROJEVŮ	117
Láz — Tochovice — Hluboš — Višňová — Stěžov — Velká	
Základní literatura	123
Résumé	126

MAPOVÁ PŘÍLOHA	129
Soupis map	130
Seznam zkoumaných obcí.	133
I. Mapy s údaji o zkoumaných obcích (1 A, 1 B, 2)	134
II. Mapy jazykové (3-78)	136